

in Hongarije of in Italië, de Psalmen be-geleiden liet en nemen de harten met stor-mend geweld voor het Calvinisme in. En zoo uitnemend goed werd door Rome de beteekenis van dit verband tusschen het Calvinisme en de Psalmodie gevoeld, dat een Roomsche schrijver uit die dagen niet aarzelt openlijk te verklaren, wat voor het Calvinisme zeker de schoonste lofspraak is: *De Psalmen zijn het formulier van Calvin's religie geworden.*

RECTIFICATIE.

Tot ons leedwezen slopen in onzen lea-der van de vorige week enkele zinstorende fouten in. In kolom 4 van de tweede bladzijde bovenaan leze men: geest van innovatie (in plaats van ignoratie). In kolom 5 in het midden: Alles wat aan de predikatie voorafgaat leidt/daarheen en vormt (in plaats van: leidt en vormt); alles wat op de volgende vorm (in plaats van vorme). Op bladzijde drie, eerste alinea: Hier had de Wet des Heeren dus veel meer de betekenis van den regel des levens te zijn (in plaats van: niet meer). De twee volgende alinea's: „Of de Gereformeerde liturgie... in den Gereformeerden eredienst werd geschonken“ en: „De gewoonte om de Wet te lezen... aan Calvin zelf moet worden toegeschreven“ moeten beide geheel geschrapt worden.

Uit de Pers.

Over Veldwijk en 's Heeren Loo bevatte dezer dagen de *Bode der Helderingsstichting* enkele beschouwingen. Wij geven ze hier plaats:

Over onze eigenlijke grenzen ligt het gebied, dat ik wensch te betreden. Menige voetstap wordt er door ons gezet, menigeen die hier behoort, wordt er heengevoerd. En daarom, dat er personen zijn, met wie wij hier eenmaal bekend waren, richten wij er gaarne ons schreden heen en willen wij er meer van weten.

Wanneer er bij ons een vrouw of kind bijkijkt geeft van bezocht te zijn door de vreeselijke kwalen krankzinnigheid of idiotie, dan wenden wij allerleest het oog naar de stichtingen te Ermelo en reeds menigen heeft daar hulp en verpleging gevonden.

Het lijden van een krankzinnige is vreeselijk. Daar is hij hen een gejaagdheid, zonder dat zij zelf eigenlijk weten waarom. Sommigen beweren, dat zij eigenlijk geen besef hebben van hetgeen hun aangaat of wat hen ontrijnt. Maar dat is niet zoo. De wereld rondom hen moge somtijds weinig indruk op hen maken, zij leven in hun eigen wereld, arbeiden en lijden daarin, en hun lijden vooral is zeer groot. Wij, gezonden, kunnen er eenig begrip van krijgen, als wij in den nacht geplaagd worden door benauwde droomen. Bij het ontwaken lachen wij er om, maar in den droom is alles werkelijkheid, de angsten, de benauwdheid, het gevoel van vervolgd te worden. Het zonde-lingende wordt waarschijnlijk. Wij leven in toestanden, die niet bestaan en spreken met menschen, van wie wij ons flauw bewust zijn, dat ze reeds lang geleden zijn gestorven.

Zulk een schijnbestaan leiden vele krankzinnigen. Hun leven is een benauwde droom, hun angst en hun jagen is daarvan verlost te worden.

Een krankzinnige voelt zich een vreemdeling, overal waar hij komt. Niemand kan de werelde begrepen, waarin hij leeft en hij voelt zich vreemd in de gewone menschenwereld. Hij ziet en hij moet er onder lijden, dat zijne liefste betrekkingen zich van hem afwenden. Een gewonen zieke past men op met goede hartelijkheid; wie maar eenigzins in de gelegenheid is, hem in zijn huis te verplegen, zal hem niet van zich zenden. Maar van een krankzinnige leert ieder zich af, — wat men in hen heeft liefgehad, is veranderd; zij zijn dezelfde niet meer, zij zijn gevaarlijk voor zichzelf en voor anderen. Zij worden weggevoerd, niet uit boosheid maar in hun eigen belang, dat is waar, maar evenzeer is het waar, dat zij te zeer verlijen-terd zijn om dat te begrijpen en onbeschermd lijden, als zij in hun ellendigen toestand bevindend onder vreemden worden gezonden. Wij hebben er een hier gehad, die niettegenstaande zij uitstekend werd verzorgd, zich diep ongelukkig voelde, en bad en smeekte om te mogen terugkeren in haar vorige kring. De proef werd genomen, maar terstond werd zij erger, zodat men haar moest terugzenden. Welk een lijden was het echter voor haar, die geen flauw begrip van haar toestand had, hare vrijheid te moeten missen, verwijderd te leven van wie zij liefhad, omringd door menschen, die volgens haar zeggen zich allerleest afkeerden en allerlei wartaal uitsloegen, in een woord, die krankzinnigen waren zoals zij, maar dit begreep de ongelukkige niet.

Van krankzinnigen kan men zeggen, dat zij tot een levenslange gevangenschap veroordeeld zijn. Hunne vrijheid van handelen, van bewegen is hun ontnomen, en verschrikkelijk is het lid vooral voor de meer ontwikkelden. Onder curatole geplaatst te worden — het is een gelek dat onze wet er niet spoedig toe overgaat, maar met een krankzinnige is het erger. Hij staat geheel onder toezicht; dikwijls is het slechts op een punt, dat zijn gedachten verward zijn, maar dat maakt niet zelden, dat men hem in alle opzichten zijn vrijheid moet ontnemen. Wie aan vagen van een krankzinnige niet zelden, dat in zijne beldere oogenblikken niet zelden, dat dat genus van vrijheid noodzakelijk voor hem is, maar niettemin vergroot het zijn lijden, als de tijd van afzondering niet selden van opsluiting, weer aanbreekt.

Een deskundige heeft gezegd: een krankzinnige is gelijk aan een open staal, die bloot ligt aan de aanvallen van den Satan. Somtijds boort men die kraken afschuwelijk vloeken of een taal uitslaan, die men niet kan aanhooren.

Deze ingevangen en aanwachters van den boos doen die arme schepsels bitter lijden. Hunne ziel wordt vancenscheurd. Zij hebben geen weerstandvermogen, alle eengewicht is verbroken. Zij voelen zich vernatwendelijk voor hunne daden en vaak toch zijn zij het niet, boosde machten drijven hun spel met hen. Zij zijn als schepen zonder roer, gedreven in de branding van een gevaarlijke kust, geslingerd tegen de rotsen, niet in staat zichzelf te besturen of te helpen.

Op deze wijze ongeveer schetste Dr. De Lindt van Wijnngaarden van Utrecht in de bijeenkomst van de christelijke verzorging van krankzinnigen en zenuwlijders in Nederland, het vorige jaar in de groote kerk te Broda gehouden, het ellendige lot der krankzinnigen. Wie weten wel wat deze ver-nemiging voor hen doet, leze het vertiende ver-slag, niet veel goedheid, veel takt is er toe noodig, maar dat niet alleen, dat niet in de eerste plaats. Dit sprak de predikant hier duidelijk uit en stelde vast eens en voor goed het standpunt, dat de christelijke verzorging innocent tegenover de andere is ons land.

„Onze rechtgeleerden rullen nooit de ontworpen verhoudingen onder de menschen recht kunnen zetten. Indien zij niet uitgaan van des menschen schepping naar Gods beeld. Met de medische wetenschap is het evenzo, op de vraag: wat is het voor een wezen, waarmee zij te doen heeft? ant-worpen: welk een wezen, zelfs vele psychiaters, schouderophalend. Kan men zich dan wel met eenig recht psychiater, zielgenezer of geneeskundige noemen?“

Het is zoo, als men niet meer weet, wie en wat

1) Bij A. Gezelle Meerburg te Housden.

God is, dan weet men ook niet, wie en wat de mens is.

De mens is principieel en essentieel van alle dieren onderscheiden. Hij is geschapen om beeld-drager Gods te zijn. Daarom gaf God hem een koninklijke plaats in het heelal. Er zijn geen woorden genoeg te vinden, om de diepte van zijn val uit te drukken, maar toch — God blijft eigenaar van den mens en de mens behoort drager Gods. Dit moeten alle geneeskundigen bedenken, opdat zij een mens naar lichaam en naar ziel niet als een lager wezen behandelen, den mens geen kwaad doen en God niet beledigen. Dit beginsel van alle goede geneeskunde danken wij aan het Woord van God. Onze is de roeping, om uit het Woord dat meer en meer tot helderheid te brengen. Wij mogen ons niet vergoeden met hier samen te komen en besluiten te nemen... Wij willen de geneeskundige wetenschap bekeuren, de katheders der medicijn en psychiaters veroveren, en in de wereld het uitroepen: „Christus, de Consolator.“

Wat de behandeling der patiënten aangaat, op de stichtingen der verzorging wordt het paviljoen-stelsel gevolgd, (het welk weten lijd) meer en meer in alle krankzinnigengestichten wordt aangenomen. Er zijn drie stichtingen: Veldwijk, waar voor 353 patiënten plaats is, Bloemendaal waar er 360 kunnen verpleegd worden, en Dennenord met 188 beschikbare plaatsen. Al deze plaatsen zijn voortdurend bent.

Aanzielijke verbeteringen zijn er in het laatste jaar aangebracht. Op Veldwijk werd door den bouw van een groote kolenloods in een dringende be-hoeft voorzien. Deze is door middel van een draai-schijf en rails met de spoorbaan verbonden.

Op Bloemendaal werd niet gebouwd noch ver-groot, maar Dennenord, het jongste der stichtin-gen, eischt voortdurend veel voor onderhoud en uitbreiding. Er zijn thans twee groote paviljoenen, ieder voor 40 personen, een pastorie, een kerk en vele kleinere gebouwen. Ook werd er een belang-rijke som besteed voor ontginning en aanleg van terrein.

Die cijfers doen ons hart ineenkrimpen, als wij weten, dat zij krankzinnigen vertegenwoordigen. En toch weten wij, dat er steeds plaatsen te weinig zijn. Meer dan eens kwam het dit jaar voor, dat er uit verschillende gemeenten aan al de gestich-ten in ons land werd aangeklopt en het antwoord luidde: „geen plaats!“ Deze feiten geven te denken.

Natuurlijk zijn er een menigte verplegers en verpleegsters aan deze inrichtingen verbonden en onder dezen heerscht over het algemeen een goede geest. Door velen worden de lessen van den pre-dikant, den geneesheer en den onderwijzer met ijver gevolgd. Na een goed afgelegd examen-onvragen zij het diploma met het zilveren insigne. Onder die verplegers en verpleegsters bestaan ver-enigingen, die ten doel hebben hun leven en dat der krankzinnigen zoo aangenaam mogelijk te maken. Zij doen dit door het afdeelen van bloemen en vruchten, het aanbieden van rijtjeren, het doen vertoonen van lichtbeelden, door muziekuitvoer-ingen, enz.

In alle paviljoenen bevinden zich bijbels en psalm-boeken; er is een boekje, die 520 nummers bevat. Men vindt daar ook dag- en weekbladen, en por-tefeuilles met tijdschriften komen er geregeld. En-kele patiënten besitten een piano.

De bezigheid van de patiënten is zooveel moge-lijk gelijk aan die in de gewone maatschappij; ver-schillende ambachten worden er uitgevoerd en het gesticht zelf geeft hun werk genoeg. Het is noodzakelijk hen bezig te houden zooveel hunne krachten het toelaten; voortdurend toezicht is daarbij noodig.

Het boschachtig terrein maakt de ontvolting betrekkelijk gemakkelijker, maar toch kwam het niet dikwijls voor. Een patiënt, die spoedig ver-trekken zou en eenige vrijheid van beweging ge-noot, maakte daarvan misbruik. Hij werd thans gelaten, waar het hem aanvankelijk goed ging. Twee lijdens en een lijdens berieken hunne wo-ning, niet ver van het gesticht gelegen, doch wer-den terstond teruggehaald. Een lijdens, die zeer gevaarlijk was voor zichzelf en overigens zeer goed bewaakt werd, wist, toen de verpleger zich even in een aangenaam vertrek begeeft had, en-gemerkt in den tuin te komen, dan nu over te klimmen en te ontvluchten. Even buiten het ter-rein der stichting werd zij echter ingehaald. Deze vrouw deed herhaaldelijk in hare woeste vla-gen poging tot zelfmoord; maar altijd werd het ver-rijd. Ten slotte werd zij gevaarlijk voor de ver-pleegster, die des nachts bij haar de wacht hield, zodat er twee bij haar moesten waken en een derde in de nabijheid sliep, om in geval van nood terstond bij de hand te zijn. Dit is een staalje van de moelste, die een enkele verpleegde geven kan.

Op 's Heeren Loo. Ruim acht jaren geleden is het laulgoep 's Heeren Loo door de vereniging tot op-voeding en verpleging van idioten en achterlijke kinderen aangekocht. In den aanvang meende men, dat het wel wat groot was, maar men had reeds terstond gerekend op een uitbreiding van het aan-vankelijk kleine gebouw, die voor de hand lag. Na een klein aantal jaren zouden de kinderen hier ge-nomen, volwassen zijn en zoo zij niet als genezen ontslagen werden, in de inrichting moeten blijven. Dezen moesten dan noodzakelijk van de kinderen afgescheiden en in een afzonderlijk gebouw verpleegd worden.

De omgang met idioten kinderen is uiterst moeilijke, ook omdat de graden van idiotie zoo verschillen, dat men den een geheel anders dan den ander moet behandelen. Men moet de kinderen ontwik-keelen, maar met verstand en vooral niet haastig; ver-spant men de zwakke hersens te veel, dan loopt men gevaar dat het geheel afstompt.

De korte geschiedenis van eenigen uit de 24 patien-ten die het vorige jaar werden opgenomen moge hier volgen:

1. viel op zesjarige leeftijd, toen hij nog thuis was, met zijn voorhoofd op een puntig voorwerp, waar-van nog een litteken boven den neuswortel zicht-baar is. Hierbij sloot zich aan een blindheid, ver-zwaard door de ontsteking der geestesvermogens, heesgwaarschijnlijk door de directe verwonding der oogzenuwen binnen den schedel. Van dat oogenblik af dagteekent ook volgens de ouders een teruggang der verstandelijke vermogens. Of het kind voor die tijd volkomen normaal was? Zier wel is het moe-lijk, dat door een dergelijke zware hoofdverwonding allengs volkomen idiotie ontstaat.

Een andere knaap, reeds achtien jaar oud, werd naar 's Heeren Loo gebracht onder de bedriegelijke belofte, dat hij ging naar de inrichting voor zenuw-lijders te Laag-Soeren. Ofschoon stomping, be-greep de arme knaap zeer goed dat hij bedrogen was en men had onbegrijpelijk veel moeite met hem. Hij vertrouwde niemand, was zeer lui en konde op geen enkele werkplaats uithouden. Het was bij hem twaalf ambachten en dertien ongelukken. Eindelijk wist hij te ontvluchten naar de ouderlijke woning en keerde niet meer naar 's Heeren Loo terug. Het gaat hem niet goed.

Een andere jongen lijdt aan de gevolgen van een zenuwziekte, waardoor hij zeer oneker is in zijn handelingen. Ook zijn zijne oogenblikken in rust, het is zeer treurig om aan te zien, ook omdat hij zich zooveel moeite geeft en vaak met zoo weinig succes.

De moeilijkste patiënten zijn idioten, die tevens lijden aan epilepsie of vallende ziekte. Deze is zeer gevaarlijk en veroorzaakt dikwijls den dood. Som-tijds gaat een waarschuwing den aanval vooraf, die zieke voelt lichte kramptrillingen, ziet vonken of wordt plotseling blind. Daarna valt hij neder met een gil, krijgt trillingen over het gehele lichaam of ligt bewusteloos neer. Het eind is meestal een diepe slaap. Het aantal toevallen is zeer onge-lijk; eenigen hebben er twee per jaar, anderen ver-scheidene per dag. Als de lijdens roedelijk wel bij zijn verstand is, dan kan hij bij een waarschu-wing eenige voorzorgen nemen, om zich bij den val niet te bezeren, maar meestal is hij daarvoor te onnozel. De meeste epileptici worden steeds stom-ping, maar toch kwam het in het vorige jaar voor, dat een kollede lijdens er van herstelde.

Omtrent de oorzaak van deze herstellende ziekte deden wij hier op Zetten de volgende ervaring op. Een vrouw werd hier op Steenbeek opgenomen.

Een van de diepst gezonden, onhandelbaar, ver-vuld en aan den drank verslaafd. Zij had twee kin-dren, het oudste een jongste, geheel idiot en lij-dende aan toevallen, het meiste nog heel klein maar oogenschijnlijk gezond. Beiden werden hier in Zetten een tijd lang verpleegd. Echter bleek het spoedig, dat voor het jongste een overplaatsing op 's Heeren Loo wenschelijk was. Hij was toen bij ons verliet 5 jaar oud; er was nog geen kwestie van loopen of praten, of zelfs van naar iets te grijpen. Alleen, als hij iets blinkends zag, stiet hij allerlei geluiden uit, die blijdschap moesten voorstellen. Het kind had hevige toevallen en is spoedig gestorven.

Het meisje bleef achter op het kinderhuis. Het bleek spoedig, dat zij idiot was, en voor zij nog haar tweede jaar bereikt had, verviel zij soms in een toestand van bewusteloosheid. Ook zij werd naar 's Heeren Loo gezonden; eerst kreeg ze daar korte, snel voorbijgaande stuipen, later namen de aanvallen meer een epileptisch karakter aan, en thans wisselen lichtere en zwaardere aanvallen elkander per dag af.

De toevallen veranderen geheel het karakter van de patiënten. Zij worden koppig, lichtgeraakt en prikkelbaar, in hooge mate zelfzuchtig en wraak-zuchtig, zodat de anderen tegen hen beschermd moeten worden.

Wie voor dergelijke kinderen leeft, moet beslist zijn door de hoogste liefde. Christus zelde: Laat de kinderen tot Mij komen! en sloot het idiole kind niet buiten. Derhalve ook is het Koninkrijk der hemelen. Op 's Heeren Loo wijst men hen ook het stompinge, ook het onbevattelijke kind, op dien Heiland, dien Koning, wiens merk en veld-teeken ook zij dragen, hun sprekende van dien weg, waarop ook de dwazen niet dwalen.

Het spreekt vanzelf dat het geven van onder-wijs met groote bezwaren gepaard gaat. Somtijds is het niet meer dan beghindelen, belletten dat de kinderen kwaad doen, en schoon men niet trev-den mag zijn met een negatief resultaat, bedenke men toch, wat er van deze kinderen zou worden, als niemand zich met hen beighield. Maar som-tijds toch gelukt het hun lezen, schrijven, rekenen en de eerste beginselen van andere vakken te leer-en. Omtrent de resultaten van onderwijs en op-voeding wordt nog het volgende medegedeeld.

Men neme in aanmerking, dat sovele onder-leeringen een zeer gebrekkige opvoeding genoten, veelal wat men zou kunnen noemen een straatop-voeding. Van God en zijne geboden hebben ze niet het minste begrip. Ze weten het onderscheid niet tusschen het mijn en dijn. Ze werden aan hun lot overgelaten, geëxploiteerd tot alle kwaad.

Wanneer zulke jongens langzamerhand geheel andere jongens worden, jongens die liefde en dank-baarheid aan den dag leggen jegens hunne veror-gers, liefde tot elkander en met zonerlinge zorg hunne gebrekkige mede-patiënten steunen, helpen, allerlei kleine diensten bewijzen, wanneer men hen met een ijer en nauwgezetheid, die indertijd be-schamend zijn, het hun opgedragen werk niet ver-richten, mij dunkt, dan is er in elk opzicht al zeer veel gewonnen. En zou overigens ook hier niet gelden de heerlijke belofte Gods: Mijn woord zal niet ledig tot Mij wederkeren? Wij hebben ook in dit opzicht te saaien in hoep.

Het is onmogelijk om dit kleine overzicht te eindigen zonder een warme aanbeveling van deze inrichtingen. De een moge ze steunen met zijn geld, de andere die geen geld heeft, kan toch licht iets zenden om op het droevige leven der patiënten een sonnestraal te doen schijnen en de zware taak der verpleging een weinig te verlichten, alleen als een bewijs van dankbaarheid over de voorrechten, die zelfs de minst beoefde heeft boven dezen.

Officiële Berichten.

(Met verkorting uit het Kerkblad van 2 Dec. '98.)

Vergadering der Classis Apeldoorn, gehouden 9 Nov. '98 te Apeldoorn.

De voorzitter Ds. Boekenroogen, dienaar des Woords van de kerk te Apeldoorn B, en als zoodanig voor het eerst ter Classis-vergadering aanwezig, hartelijk welkom en wenschte Z.E.w. op zijnen arbeid des Heeren zegen toe.

Wordt gelezen en behandeld een missive van den kerkeraad der Geref. kerk van Amsterdam in zake de zending van eenen missionair dien-naar des Woords naar Midden-Java. Na bespreking van deze hoogst gewichtige zaak besluit de vergadering o. m. den Amsterdamschen Geref. kerkeraad te berichten dat: „op grond van on-derzoek door de Classis in haar midden gehou-den, daarbij uitgaande van de voorwaarden door den kerkeraad van Amsterdam gesteld, — er voor de Classis Apeldoorn op dit oogenblik geen reden bestaat om een haren dienaar voor beoodeeld arbeid voor te dragen.“

De vragen, naar Art. 41 der D. K. door den voorzitter gehouden, worden over het ge-heel bevestigend beantwoord. Op het houden van wekelijksche kerkeraadsvergadering, volgens de kerkorden gewild en waarin sommige kerken nalatig zijn, wordt sterk aangedrongen bij die kerken, daarin getrouw werkzaam te zijn, — zoomeer wordt de kerk, welke voor de tweede maal slechts één afgevaardigde zond, vermaand voortaan zulks niet meer te doen.

Ds. Houtzagers komt ter vergadering en wordt naar aanleiding van Z.E.w.'s 121-jarigen ver-vulden arbeid in de kerk van Kootwijk, door den voorzitter in gevoelloze woorden toege-spreekt. Ds. H. zegt daarvoor de vergadering hartelijk dank en betuigt, dat de kerk te K., wier dienaar hij door Gods genade nog zijn mag, niet anders begeert te erkennen dan, „dat de Heere tot hiertoe haar geholpen heeft.“

Hierna komen de voorstellen der kerk van Kootwijk in behandeling en worden achtereen-volgens besproken. Het voorstel a. wordt ver-worpen; en besluit daarentegen de Classis dat: „toegang zal verleend worden aan hen, die zulke vragen en verkijsen.“

Voorstel a. wordt met algemeene stemmen aangenomen.

Voorstel d. wordt gereviseerd naar de deputa-ten al Examinia voor deze Classis.

Het voorstel der kerk van Voorthuizen: „de Classis wijze voor elke kerk een consulent aan“ (punt 10 van het agendum), wordt na toelich-ting en bespreking, met algemeene stemmen, op een na, aangenomen en geregeld.

De rapporten komen nu in behandeling; het rapport der kerkvisitator wordt uitgesteld (D. V.) tot de e. k. vergadering en wel met het oog op de vele werkzaamheden, die de Classis nog te verrichten heeft. Door de con-sulenten is niets bijzonders te vermelden.

Door deputaten voor kerkvisitatie aan wien in de vorige vergadering was opgedragen een nader onderzoek in te stellen omtrent een be-staand geschild in de kerk van B. zoo mogelijk om het te verifiëren, brengen uitvoerig rapport uit, en doen tevens voorlezing van een schrij-ven door een der leden van de kerk van B. in dit geschild betrokken, aan kerkvisitatoren ge-richt. Na langdurige bespreking van deze aan-gelegenheid besluit de Classis, op verschillende gronden te moeten adviseeren, deze zaak door den kerkeraad van B. verder te doen behan-delen, zoo noodig met gebruik te maken van Art. 75 (Alinea B) D. K.

Aan Dr. Van Veen, quaestor der Classis wordt titling verleend als adviseerend lid der vergadering.

Buitenland.

Zwitserland. Uit de nationale kerk van Genève en uit de vrije kerk van Neuchâtel.

In Zwitserland heeft het feit dat de heer Thomas hulpprediker van de nationale Gerefor-meerde kerk van Genève, zich van die kerk heeft losgemaakt zeer de aandacht getrokken. Deze stap is echter goed te verklaren. De stoot daartoe schijnt gegeven te zijn door de jongste verkiezingen voor een predikant. Het treurigste was daarbij, dat er een compromis gesloten was tusschen modernen en orthodoxen, terwijl er een manoeuvre bij heeft plaats gehad, waardoor het mogelijk werd dat een candidaat er door werd gehaald, wiens candidatuur tot op het laatste oogenblik was verborgen gehouden. Daarbij werd de heer Thomas minder dikwijls dan hij dit verlangde groepen om in de kerk-gebouwen der nationale kerk te prediken. Om toch het Evangelie te verkondigen buurde hij dan de groote en schoone Victoria Hall, waar-door de predikanten ontsdend werden; want hij deed daardoor afbreuk aan de samenkomsten in de kerkgebouwen. Hoe de heer Thomas er echter toe komen kon om zonder eenig kerke-lijk verband in een zaal het Evangelie te ver-kondigen, zonder dat die prediking uitgaat van een wettigen kerkeraad? Dit is alleen te ver-klaren uit de omstandigheid dat de vraagstuk-ken van het recht der kerk van de ambten enz. in Zwitserland niet zijn ingedacht en daarom geen onderwerp van bespreking uitmaken.

De hoofdoorzaak waarom de heer Thomas er toe kwam om te breken met de nationale kerk, is echter zijn bezoek aan Amerika. Toen hij daaruit teruggekeerd was stuitte hem de concessien aan de partij des ongelofs, het verloo-chen van de waarheid, het protesteeren wan-neer het al te laat is, hetwelk veroorzaakt wordt door het samenvoeren van orthodoxen, liberalen en godloochenaren in één en hetzelfde kerker-band, — zóó tegen de borst, dat er maar een aanleiding behoefte te komen om met de Geneef-sche nationale kerk fnaal te breken. De heer Thomas heeft in Amerika kunnen zien hoeveel meer eene kerk zijn kan, wanneer de knellende banden van den Staat haar niet hinderen.

De heer Thomas heeft zich niet aangesloten bij eene andere kerk, het zou anders voor de hand liggen, dat hij zich voegde bij de vrije kerk van de oratoire. Doch hiertoe schijnt hij niet geneigd. Hij wil liever agent van de Evan-gelische bijeen, welke Evangelisatie te avond of morgen wel genoodzaakt zijn zal om zich als kerk te constituëren.

De vrije kerk van Neuchâtel heeft van 30 Oct.—1 November een feest gevierd ter herden-king van haar ontstaan vóór vijf en twintig jaren. De groei van die kerk is in die jaren niet groot geweest. Een en twintig gemeenten kwamen in 1873 in een constituërende Synode samen; op het oogenblik zijn er 25 kerken die deel uit-maken van de vrije kerk van Neuchâtel. In het eerst hebben de gemeenten van de vrije kerk gebruik gemaakt van hun recht om de kerkge-bouwen te gebruiken, die als nationaal goed beschouwd worden. Doch van lieverlede is men er toe gekomen om eigen kerken te bouwen. De vrije kerk van Neuchâtel heeft voor al kerk-gebouwen een som van f 600,000 uitgegeven, dus gemiddeld f 30,000 per kerk. Desniet-tegenstaande heeft de centrale kas fondsen ge-noeg gehad om alle uitgaven te bestrijden. Jam-mer dat er zulk een centrale kas bestaat even als in de vrije kerk van Schotland, waardoor ten slotte aan de kerken de vrijheid van bewe-ging ontnomen wordt. Wij houden het er voor dat de vrije kerken in de Schotsche hooglanden reeds lang de kerkelijke gemeenschap met die van de laaglanden zouden verbroken hebben, indien niet de centrale fondsen daarvoor een beletsel waren. Immers in de hooglanden houdt men nog aan de waarheden van de Geref. be-lijdenis vast, maar in het laagland zijn de ker-ken bezig van het fundament waarop zij ge-bouwd zijn af te schuiven.

De Synoden van de vrije kerk van N. heeft 75 predikanten in de 25 jaren geordend.

Daar zij er slechts een of twee per jaar noodig heeft kon zij dienaars des Woords naar Frankrijk, België en elders zenden. Ook heeft de kerk enige zendingen geleverd.

Hoeveel goeds door Neuchâtel's vrije kerk tot stand gebracht is, hoe groot de onversaaf-digheid zijner leden is, het is te betreuren dat zij die voor haar den grond gelegd hebben niet hebben ingezien, dat het eene voorwaarde voor het leven der kerken is, dat zij autonomie bezitten en niet enkel beschouwd worden als deelen van een centraal lichaam.

Noord-Amerika. Dr. Kuyper in Amerika. In *De Hoop* vinden wij een artikel gewijd aan het verblijf van Dr. Kuyper in Amerika, geschre-ven door Dr. N. M. Steffens.

Daarin wordt betoogd, dat Dr. Kuyper uit de nieuwe wereld indrukken zal medenemen, die invloed zullen uitoefenen op de verdere ontwik-keling zijner plannen. Het contrast tusschen het kleine Nederland met zijn rijke geschiedenis en het groote Amerika met zijn gebrek aan geschied-kundige ervaring en jeugdigheid geschrift is te groot als dat het spoorloos aan een man van Dr. Kuy-per's gehalte zou voorbijgegaan zijn.

Maar, zoo heet het verder, zou Dr. Kuyper ook iets aan de Amerikanen hebben geleerd, of, gelijk het uitgedrukt wordt: „Zal Dr. Kuy-per's verblijf blijvend zegen afwerpen?“ Alleen dan kan dit het geval zijn, wanneer men hem en zijn streven recht heeft leeren kennen.

Dan wordt aangebond dat Dr. Kuyper niet enkel is te beschouwen als een man, die de Gereformeerde waarheid recht verkondigt. Hij heeft een ruimen werkkring verkregen.

Daarna wordt door Dr. Steffens aangebond, dat de leer aan de voorverordening, eene cen-trale betekenis heeft, maar dat ook Luther en Zwingli over dit punt juist zoo dachten als daarna Calvin. Eerst later door Melancthon's invloed plaatste de Lutherische kerk de leer der verkiezing eerst op den achtergrond en nam er vervolgens een vijandige houding tegenover aan.

In vroeger dagen geloofde men niet dat de Gereformeerde leer voor ontwikkeling vatbaar was. Zoo geloofde Dr. Zahn nog heden, dat Calvin de Gereformeerde leer tot volledige ont-wikkeling gebracht en het laatste woord in deze gesproken heeft. Dit is echter niet zoo. De waarheid is altijd wel dezelfde, maar in het ver-loop der tijden wordt zij dieper opgevat en meer toegepast. Nu is het roeping in deze dagen het Calvinisme dieper op te vatten en veel-zijdiger toe te passen. Wij behoeven het in dezen tijd niet weer te zoeken. Er was een tijd, waarin het Calvinisme scheen zoek te zijn ge-maakt. De verlichte eeuw had zijn graf bedol-ven; men verklaarde zijne herleving voor eene onmogelijkheid. En toch is dit wonder geschied.

